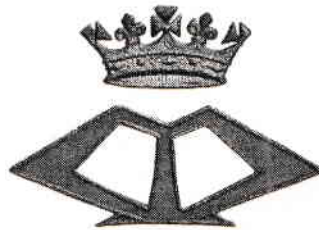
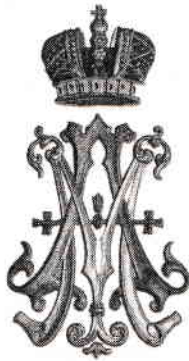

DIANA MANDACHE
EDITOR

Draga mea Missy

**Correspondența ducesei de
Saxa-Coburg-Gotha cu fiica sa,
Maria, principesa României (1893-1900)**

Traducere din limba engleză de Simona Preda

CUPRINS

MULȚUMIRI. NOTĂ EDITORIALĂ	7
CRONICI REGALE VICTORIENE	9
DRAMATIS PERSONAE	17
I. IDENTITATE NAȚIONALĂ ȘI DORUL DE CASĂ 1893	21
II. ÎNTRE TIRANICUL UNCHI ȘI PAPUCUL BUNICII 1894	97
III. ÎNTĂLNIRI 1895	143
IV. EVENIMENTE DE FAMILIE 1896	183
V. „DATORIA ȘI NUMAI DATORIA” 1897	213
VI. ALMANAHUL DE GOTHA 1898	263
VII. CUM SE VOR SFĂRȘI POVEȘTILE SUCCESIUNII 1899	317
VIII. TRISTEȚI 1900	363
INDICE DE NUME	425

I. IDENTITATE NAȚIONALĂ ȘI DORUL DE CASĂ 1893

Anul 1893 a fost aglomerat pentru ducesa de Edinburgh. Fiica ei, principesa Maria, urma să se căsătorească doar după împlinirea vârstei de 17 ani, așa cum dorise regina Victoria. Potrivit cutumelor, a fost încheiat un tratat de căsătorie potrivit căruia nepoata reginei renunța la drepturile sale la succesiunea tronului Marii Britanii datorită căsătoriei încheiate cu un catolic, Ferdinand, principele moștenitor al României.

După moartea unchiului Ernest de Saxa-Coburg-Gotha la 22 august, Alfred preia conducerea ducatului, mutându-se alături de ducesă și copiii la Coburg. În octombrie 1893 avea să se nască primul nepot al ducilor de Saxa-Coburg-Gotha, Principele Carol al României, iar spre sfârșitul anului nori negri au început să umbrească relația ducesei cu monarhul României. În discuție a fost aranjamentul care i-ar fi permis principesei Maria să-și viziteze părinții în Coburg. Într-o scrisoare către regele Carol I, citată mai jos, Maria Alexandrovna dezvăluie o perspectivă asupra sentimentelor fiicei sale în momentul în discuție și a nevoii ei de a scăpa din noua ei țară, oricât de nepotrivit i s-ar părea: „Fiica mea are același caracter ca și mine... la vârsta ei nu poți exista doar pentru datorie și politică și trebuie să-i îngădui sentimentele firești de dragoste pentru vechea ei țară și pentru viața anterioară; dă-i voie să părăsească România împreună cu soțul ei și să se cufunde din nou într-un mediu european”.

*

La 10 ianuarie 1893, la reședința familiei principelui moștenitor al României din Sigmaringen, a avut loc ceremonialul căsătoriei Mariei cu Ferdinand. După solemnități, cuplul princiar plecase pentru aproape o săptămână la casa familiei Hohenzollern-Sigmaringen din Krauchenweis, în apropiere de Sigmaringen. Missy scrie

mai multe scrisori mamei sale în perioada imediat următoare căsătoriei, mărturisind dorul de casă și dorința de-a păstra o legătură strânsă cu familia sa.

Sigmaringen, 16 ianuarie 1893

Draga mea Mamă,

Am părăsit Krauchenweis, nu fără regrete, iar acum suntem aici, în vechile camere. Mi-e atât de dor de tine, Mama, mi se pare atât de amuzant să fiu chiar independentă, dar, uneori, mă simt aproape pierdută. Mereu aștept să vii din clipă în clipă.

Sunt bine și încerc să înving o răceală, care simt că se apropie, cu Glykalin. Este foarte frig, am ieșit să facem o plimbare cu sania în această după-amiază, a fost frumos, dar teribil de frig și capul mi-a înghețat, deși era acoperit cu un *bashlik*²⁶. Ne-a amuzat foarte mult că Regele n-a vrut să iasă, căci pălăria i-a căzut pe nas și l-a rănit, gândindu-se că frigul i-ar putea face rău. Desigur, Mătușa Antoinette²⁷ a spus: *er pimpelt*²⁸. Mătușa Antoinette este destul de bine, deși este răcită.

Colonelul Howard și Lady Monson²⁹ au venit ieri la Krauchenweis pentru ceai și i-am arătat camerele, pentru ca ea să le poată descrie lui Grand-Mama.

Nando s-a dus sus la Unchiul său și sunt singură, deoarece Mătușa Antoinette este în baia ei. Sper că vei avea un sejur frumos la Darmstadt și o călătorie nu prea răcoasă spre Coburg. Sunt atât de încântată că în curând vin și eu! Te rog să îi spui lui Papa să nu rămână pentru noi, deoarece ar fi îngrozitor de nepotrivit pentru el. I-am scris ieri lui Grand-Mama o scrisoare lungă, sper doar că nu au fost prea multe greșeli, dar bineînțeles că nu a fost nimeni care să mi le corecteze. Muzica populară a orașului ne-a încântat cu serenade, marșuri și valsuri frumoase, de compozitori necunoscuți. Sper că Ducky nu va fi prea tristă când se va întoarce la Coburg, căci îmi este tare dor de ea. Cumva, cu greu îmi pot imagina că sunt căsătorită și mă simt ca și cum aș fi despărțită de voi toți pentru o perioadă scurtă de timp. Nu mai ce să îți spun, așa că îmi voi încheia scrisoarea cu dragoste pentru Papa și surori și Fräulein Passavant și un sărut pentru tine, dragă Mama.

A ta iubitoare, Missy

²⁶ Un șal victorian purtat pe cap, inspirat după modelul unor glugi folosite în principal în Rusia și Turcia ca protecție împotriva intemperiilor.

²⁷ Antonia a Portugaliei, principesa Leopold de Hohenzollern-Sigmaringen, mama principelui moștenitor Ferdinand.

²⁸ „Se văicărește” (germ. orig.).

²⁹ Lady Augusta Louisa Caroline Monson (născută Ellis), doamnă de onoare a ducesei de Edinburgh, soția căpitanului Debonnaire John Monson, al 8-lea Baron Monson – aghiotant al ducelui de Edinburgh, mai târziu trezorier.

*

Viena, 2 februarie 1893

Draga mea Mamă,

Totul este în grabă și pe fugă, așa că până acum nu am găsit timp și pentru distracția mea. Cât de îngrozitor a fost să plec de la Coburg, nu îndrăznesc să mă gândesc la asta că încep să plâng. În fine, am fost un copil îngrozitor care a plâns până la München, încât mă dureau ochii, așa că după cină m-am grăbit în pat; bineînțeles, Alfred era într-o bună dispoziție de zile mari și vorbea despre orice. Am fost atât de încântată s-o văd pe Fräulein. A doua zi dimineață, Nando și cu mine am ieșit câteva minute la cumpărături. Apoi am luat micul-dejun cu Alfred și Fräulein și am plecat din nou! În tren am petrecut o bună parte din timp dormind, ceea ce a fost mai degrabă reconfortant, dat fiind că mă simțeam teribil de tristă, mai ales când mă gândeam la tine, dragă Mama! Mi-e dor de tine la fiecare pas și simt acum cât de mult depindeam de tine.

Când am ajuns, am fost întâmpinați de doamne și domni din România, doamnele extraordinar de elegante și cu buchete dintre cele mai frumoase. Dimineața, Nando și cu mine am vrut să ieșim la cumpărături, dar, din păcate, este o zi de sărbătoare și toate magazinele mari sunt închise, așa că nu am putut să-ți iau rama pe care ți-ai dorit-o, dar Domnul Milbank³⁰ a fost amabil să cumpere una pentru mine și ți-o vom trimite. Tocmai l-am văzut pentru o oră, a fost foarte drăguț. Ne-am petrecut dimineața făcând vizite, majoritatea la cei care ne-au vizitat la rândul lor. Am văzut-o și pe bătrâna Mătușă Clementine³¹, care a trimis toate „salutările” posibile, am văzut-o și pe principesa moștenitoare³², care este foarte elegantă și arată foarte bine, și, într-adevăr, toți sunt foarte amabili. Împăratul³³ a venit la noi, în această seară este organizată o mare cină, destul de groznică, dar vom trece și de asta!

Am o bonetă foarte drăguță care se asortează cu pelerina mea și, probabil, va trebui să o port, deoarece acum pare să se fi încălzit peste tot. Mă simt din nou destul de bine acum și sper să nu se mai întoarcă starea de rău, toată această forfotă este mai degrabă *austregend*³⁴ și trebuie să spun că mă voi bucura când, în sfârșit, voi putea să mă bag în pat. Cina este la ora șase, apoi mergem la operă, se joacă „Lohengrin”³⁵, dar din păcate VanDyck³⁶ nu cântă în seara asta. Cina la români a mers bine, am stat foarte apropiați

³⁰ Ralph Milbanke, diplomat.

³¹ Clémentine de Orleans, principesa August de Saxa-Coburg.

³² Principesa moștenitoare Stéphanie a Austro-Ungariei.

³³ Împăratul Franz Josef al Austro-Ungariei.

³⁴ Probabil „austregend” – „epuizant” (germ. orig.).

³⁵ Operă de Richard Wagner.

³⁶ Ernest van Dyck, tenor belgian.

unul de celălalt, pe scaune foarte joase, dar a fost foarte plăcut. Bătrânul Ghika arată ca o broască bătrână și merge ca o rață, dar te poți înțelege foarte bine cu el. Nando este atât de amabil și are atât de grijă de mine. O să închei acum, te rog să nu te superi că scriu atât de rău. Transmite-le lui Ducky și Charly dragostea mea și spune-i lui Ducky cât de dor mi-e de ea. Știi că te vei gândi foarte mult la mine, la ziua sosirii mele. Multe, multe sărutări. Nando îți sărută mâna.

A ta iubitoare,
Missy

*

La 4 februarie 1893, principesa Maria sosește la București, de unde trimite imediat o telegramă mamei sale la Berlin: Am ajuns în sfârșit; primire extraordinară. Mii de oameni; vremea calmă și rece; camere foarte frumoase și nu chiar mici. Multă dragoste, Missy

*

Câteva zile mai târziu, principesa scrie din țara adoptivă, descriind sărbătorile oficiale ale primirii sale la București:

Draga mea, iubită Mamă,

În sfârșit, găsesc câteva minute să îți scriu, dar până acum chiar nu am putut. Când ai un moment de liniște, te simți atât de *abgespannt*³⁷, încât nu ești în stare să scrii. De unde să încep? Sunt atât de multe lucruri de povestit, încât îmi este cu adevărat dificil. Mai întâi de toate, permite-mi să îți mulțumesc de o mie de ori pentru scrisoarea ta atât de dragă și bună, pe care am primit-o în această dimineață și care mi-a făcut mult bine.

Călătoria noastră din Viena a fost foarte confortabilă în trenul regal; am dormit foarte bine noaptea și ne-am trezit dimineața destul de odihniți. Cu cât ne apropiam mai mult de România, cu atât vremea devenea mai rece. La fiecare gară din noua mea țară, erau mulțimi de oameni și diverse delegații, dar, din fericire, trenul oprea doar pentru scurt timp, așa că totul s-a desfășurat foarte repede. Eram copleșită de flori. În cele din urmă, trenul a intrat în gară la București și a sosit momentul cel temut. Ca într-un vis, am sărit din tren și am fost îmbrățișată călduros de rege. Se auzeau strigăte asurzitoare, ceea ce m-a derutat și a făcut conversația imposibilă. Regele m-a condus

³⁷ „Epuizat” (germ. orig.).

de-a lungul peronului, iar apoi primarul a venit repede cu pâine și sare și a ținut un discurs lung, la care Nando a trebuit să răspundă. În tot acest timp, uralele și strigătele au fost copleșitoare și asurzitoare. După aceea, am intrat într-un salon construit special pentru această ocazie, care era foarte frumos și decorat cu trandafiri albi și roz. Sala era atât de aglomerată, încât abia te puteai mișca, iar o mulțime de doamne mi-au oferit buchete de flori. A trebuit să le tot dau oamenilor din spatele meu, pentru că nu le puteam ține pe toate. Am văzut câteva doamne remarcabil de frumoase, toate foarte elegante și bine îmbrăcate. Entuziasmul era imens, iar toată lumea părea atât de amabilă și încântată.

Apoi, ne-am urcat într-o caleașcă mare, trasă de șase cai cu pene uriașe pe cap, în cele trei culori românești. Nu am mers într-o caleașcă deschisă, pentru că era un vânt puternic și foarte frig. Chiar și așa, mi-am pus mantaua groasă de blană. Am traversat întregul oraș, cred că aproape o oră, până la Mitropolie. Străzile erau pline de oameni, iar soldații erau aliniați pe tot parcursul drumului. Oamenii strigau și aclamau încontinuu.

Ceremonia de la biserică a durat destul de mult și era foarte cald. Am fost bucuroasă când s-a terminat, iar în cele din urmă am pornit spre Palat, dar și acest drum a fost lung, pentru că mergeam foarte încet. Când am ajuns la palat, regele m-a condus în camerele noastre. Scara este frumoasă și largă, iar de-a lungul drumului până la ușile camerelor noastre erau eleve îmbrăcate în alb – un contrast puternic cu părul și ochii lor negri și tenul măsliniu. Țineau o „girlandă” lungă și aruncau flori înaintea mea. Era o priveliște minunată și am fost foarte emoționată de această primire călduroasă.

Camerele noastre sunt încântătoare și nu chiar atât de mici, așa cum le descriese Nando. Budoarul meu este foarte frumos și, când vor sosi toate lucrurile mele, va deveni extrem de confortabil. Abia aștept să îți arăt toate acestea ție, draga mea Mamă, și surorilor mele. Nando a aranjat totul cu atâta grijă și *Liebe*³⁸, că nu-i pot mulțumi suficient, iar Regele este cu adevărat foarte amabil și mă ajută în toate. Este destul loc pentru toate rochiile & lucrurile mele, iar cameristele sunt încântate. Seara, a fost doar un dîneu restrâns cu miniștrii și soțiile lor.

Ieri, la ora zece, a venit o delegație de ruși și ne-au adus pâine și sare pe o tavă mare de argint și o icoană. Apoi a avut loc o ceremonie foarte frumoasă: 32 de țărani urmau să se căsătorească în acea zi, iar noi am asistat la nunta celui de-al 32-lea cuplu, în timp ce toate celelalte perechi proaspăt căsătorite erau prezente; după aceea, au trecut pe la noi și ne-au sărutat mâinile. Apoi a venit corpul diplomatic și a trebuit să particip la ceremonie; a fost obositor. După prânz, a avut loc o mare procesiune: toți țăranii proaspăt căsătoriți au trecut prin fața noastră în căruțe trase de boi magnifici,

³⁸ „Iubire” (germ. orig.).

cu coarne aurite. Erau 32 de căruțe, iar în față era o căruță trasă de patru bivoli negri, în care se afla orchestra cântând la instrumente minunate. Au mers cu toții la o mare sală de festivități, unde am mers și noi împreună cu Regele, & eu am oferit fiecărei mirese o pungă mică cu o sumă de bani, iar Nando a făcut același lucru pentru miri. Apoi, Nando a trebuit să bea în sănătatea noilor căsătoriți; ulterior, noi am coborât de pe podiumul unde stăteam și am mers pe la diferitele mese, închinând în cinstea lor. Costumele tradiționale erau superbe, atât ale bărbaților, cât și ale femeilor. A fost o privesște încântătoare, iar muzica a cântat tot timpul cele mai sălbatice melodii. Seara a fost teatru de gală. M-am îmbrăcat foarte elegant și am fost condusă la tron, în mijloc. Era amuzant să văd doamnele în rochii atât de sofisticate, dar, desigur, nu am înțeles nimic, deoarece piesa era în română. Au jucat „Visul unei nopți de vară”. Astăzi cred că a fost cea mai rea zi dintre toate, a fost o recepție cu peste o mie de oameni, astfel încât, la final, eram complet amețită și acum sunt cu adevărat obosită. Oh, ce mulțime îngrozitoare de monștri bătrâni plictisitori a fost acolo – absolut îngrozitor! A durat de la 11 la 1, iar la sfârșit mi se părea că mi se învârte capul sau ceva de genul acesta, iar la final nu vedeam decât o masă de capete cenușii și negre, unuroase, cu ochi negri apoși, fracuri, decorații și veste albe. Regele a fost într-adevăr extrem de amabil și a făcut aproape toată conversația singur. În această după-amiază au venit doamnele, iar acum, în sfârșit, am terminat, însă pentru a începe din nou mâine; este îngrozitor, dar trebuie să trec peste asta. După ziua de mâine, cred că vom fi aproape de final. Mâine vei fi în Rusia, cât mi-aș dori să fii aici cu mine, dar sunt sigură că vei veni curând! Aș mai avea multe de povestit, dar chiar nu mai pot azi, & scrisoarea mea este deja atât de lungă. Te rog să-i spui lui Ducky că îi voi scrie cât de curând posibil, dar va înțelege că acum chiar nu am timp. Transmite iubirea mea mătușilor și unchilor și, în special, Xeniei.

Multe sărutări, a ta,

Missy

*

Draga mea Mamă,

Îți mulțumesc mult pentru scrisoarea ta dragă, m-am bucurat atât de mult să o primesc. Ce mult durează până ajung scrisorile. Sunt sigură că Ducky se distrează de minune cu Xenia, uneori simt că sunt geloasă pe ele, pentru că îmi lipsește viața veselă și liberă de la Coburg. Mi-ai spus că o să mi se facă dor de casă și mi-e îngrozitor de dor, și nu este un sentiment deloc plăcut.

Alătăieri a fost marele bal aici, la palat. Au fost peste două mii de oameni. Am dansat puțin, pentru că l-am rugat pe unchi să mă lase, dar numai cu bărbați foarte în vârstă, așa că, până la urmă, nu am mai vrut să dansez & am preferat să rămân așezată.

Astăzi, Nando este plecat cu regimentul lui, dar este pentru prima dată, de altfel, până acum, el a fost mereu cu mine. În fiecare după-amiază ieșim la o plimbare lungă cu trăsura, ceea ce este foarte plăcut. Drumurile sunt însă îngrozitor de murdare și te stropești din cap până-n picioare. Săptămâna aceasta mai sunt încă două baluri caritabile. Lady Monson este încântată că se află aici și se distrează foarte mult. Toată lumea este încântată de ea. Astăzi, ea și Colonelul Howard sunt plecați la Sinaia. Nu pot scrie bine astăzi, nu știu de ce. Am primit o scrisoare de la Sandra și, minunea minunilor, una de la Alfred! Lucrurile noastre nu au sosit încă, ceea ce este foarte supărător, pentru că ne-am dori tare mult să le aranjăm. Trebuie să închei această scrisoare idioată și scurtă, pentru că mă simt cam prost astăzi, dar îți voi scrie din nou foarte curând. Multe sărutări pentru Ducky și la fel pentru tine, draga mea Mamă.

A ta iubitoare,
Missy

*

București, 6/18 februarie 1893

Draga mea Mamă,

În sfârșit, au sosit lucrurile noastre, iar acum totul trebuie să fie despachetat & aranjat. Camerele noastre sunt pline în acest moment & într-o dezordine teribilă. Va mai dura câteva zile până vom pune totul în ordine. Dar este o mare plăcere să aranjăm totul, iar camera mea arată deja mult mai confortabilă și primitoare. Nu s-a spart absolut nimic, nici măcar un singur obiect. Sunt foarte bucuroasă să îmi pun tablourile, fiecare dintre ele fiind o amintire dragă din mica noastră cameră de la Coburg. Și Unchiul se amuză foarte mult, venind să ne ajute la aranjat.

Mi-aș dori tare mult să te fotografiezi cât timp ești în Rusia, pentru că nu am decât fotografii foarte vechi cu tine. Străbunica lui Nando a murit, așa că suntem în doliu timp de două săptămâni. A trebuit să-mi iau câteva lucruri negre, pentru că nu aveam aproape nimic. Vremea s-a schimbat, astăzi este urât și plouă. Te rog să îi mulțumești lui Ducky pentru cele două scrisori dragi, care au fost atât de amuzante, și m-am bucurat mult să le primesc. Aștept cu nerăbdare broșa și este tare amabil din partea ta să ne trimiți capetele de umbrelă, îți mulțumesc mult draga mea Mama. Mi-aș dori să ne poți trimite câteva borcane cu acele excelente ciuperci conservate, îți amintești, acelea care îmi plăceau atât de mult. Ar fi grozav dacă ai putea! Zilele trecute a fost un bal de caritate aici, iar toată lumea a venit în costume românești care arătau atât de frumos, & am văzut miște costume atât de drăguțe, ceea ce a făcut evenimentul mult mai amuzant.

Încă nu mă simt rău, deși a trecut puțin timp, nu știu de ce? Sandra mi-a trimis câteva frezii dragi din Coburg, dar, bineînțeles, au ajuns complet ofilite, doar una sau

două flori erau încă proaspete, a fost foarte draguț din partea lor să se gândească să mi le trimită. Aici nu avem deloc flori, ceea ce îmi lipsește enorm. Madame Maynier³⁹ mi-a trimis rochia roz cu blană, care este într-adevăr foarte frumoasă. Am primit o scrisoare de la Papa, îmi spune că vremea este îngrozitoare la Devonport și că se simte foarte singur. Nando trebuie să meargă acum aproape în fiecare zi după micul-dejun la cazarmă, dar eu am mereu destule de făcut și încerc să nu mă simt prea singură când el nu este aici. Dar este atât de bun cu mine, încât mă răsfață mereu. Sunt foarte bucuroasă că Ducky se simte atât de bine și fericită în Rusia și că este atât de încântată să fie cu Xenia. Nu am nimic interesant să îți povestesc, pentru că ducem o viață foarte liniștită. Am început lecțiile de română și le găsesc teribil de dificile. La revedere pentru astăzi, draga mea Mama, cu un sărut plin de dragoste.

A ta mereu, micuța Missy

*

9 februarie 1893

Draga mea Mamă,

Nu îți pot spune ce plăcere imensă îmi fac scrisorile tale, îmi fac atât de bine, pentru că uneori am atât de teribil un *Sehnsucht*⁴⁰, care mă face să mă simt foarte nefericită, deși toți de aici mă înconjoară cu cea mai emoționantă dragoste și afecțiune. Unchiul este atât de bun și are mare grijă de mine, mai ales că nu ar trebui să răcesc. Cu toate acestea, chiar acum am o răceală zdravănă. Cât de îngrozitor trebuie să fi fost pentru tine la Londra la început, în acea oribilă, oribilă, neagră Londra și cu Papa mereu plecat. Eu, într-adevăr, nu am de ce să mă plâng, trebuie doar să îi fiu profund recunoscătoare lui Nando al meu, care are cea mai emoționantă grijă de mine și când mă simt tristă și nefericită, îmi spune să vin la el să mă plâng și niciodată nu devine nerăbdător. Într-adevăr descopăr în fiecare zi ce comoară regăsesc în el și sunt cu adevărat recunoscătoare lui Dumnezeu că mi-a dat un asemenea soț. Încă nu mă simt rău, dar nici nu a trecut chiar o lună de la ultima dată, pentru că, dacă îți amintești, a venit din nou și a durat ceva timp, dar aștept în fiecare zi. Zilele acestea au fost mai degrabă oboșitoare, pentru că a trebuit să văd o mulțime nesfârșită de oameni.

³⁹ Augustine Maynier, croitoreasă a regalității, deținea o casă de modă pe strada Wigmore nr. 9 din Londra, la aceeași adresă existând și un magazin de bijuterii al surorii acesteia, Emile Maynier. Multe din ținutele principesei Maria de Edinburgh au fost comandate la *Madame Maynier*; vezi și capitolul „Corbeille de Mariage”, în Diana Mandache, *Bijuteriile Reginei Maria*, Editura Corint, 2018, p. 25. Missy scrie Menier, incorect.

⁴⁰ „Dor” (germ. orig.).